

vos-gyógyszerész egyetünk kiadta sok fáradsággal készített művét s ajánlotta a város közönségének figyelmébe. E munkában az ugynevezett megyekutról ki lett mutatva, hogy vize a dörzsiken, a honnan ered tiszta, de bent a városban, miután a vezeték-csővei egy udvarnak peczegődre mellett haladnak el, hol a rothadást kiséző lég és szilárd alkatrészek könnyen bejutnak a csövekbe, iszonyuan fertőzve van ammoniakkal és légenyissal, ki lett mutatva, hogy az elősorolt 53 kut közül csak 22 szolgáltat tiszta ivóvizet, sat.

A füzet felrúzza a várost lethargiájából — legalább úgy látszott — s bizottságot küldött ki a dolog tanulmányozására még 1877-ben — de a kut ma — 1883-ban, olyan, amilyen volt. 1881-ben az orvosoknak hányták szemére ez ügyet, ekkor én az egészségügyi személyzet védelmére, mindezeket körülmenyesen megírva, megírtam meg a következők is:

»A kútnak rendbehozási költségeit illetőleg kérdés merült fel, hogy ki viselje azokat?»

S van oly nézet áramlat is, mely a kut nevéből kiindulva s talán a régi uzus alapján a megyével óhajtaná legalább részben rendbehozatni a város kutját s azt meg már mindenki természetesnek találja, hogy miután a fogház rabjai is innen isznak, tehát az igazságügyminiszter is járuljon a kut tisztántartásához.

Mi magunk pedig későbbek vagyunk magunkat és gyermekeinket viz helyett trágyalével mérgezni és semmit nem tenni, semhogy az ilyen vélt jogokból valamit engedjünk.

S még több e felét elmondva az akkor Aden felől közelgő kolera vész alkalmából, figyelmeztettem a várost, hogy tegyék által a víz vezetéki csöveket az udvarokból, hol a fertőzéstől meg nem óvhatók, az utcák alá s az akkor kövezés alatt volt papsoron vezessék le a vizet a fő utcára a kutba; — hogy a vízvezetékekbe fektetett tökéknél nagyobb kamatot semmiféle vállalat nem hoz, mert ezen töke kamatját étellel, egészséggel fizeti.

Mind hiába. A kut maradt régi állapotjában. Most mint a »Zemplén«-ből olvasom a városi képviselő-testület egész terjedelmében elfogadta a városi orvosnak javaslatait a közelgő kolera elleni óvintézkedéseket illetőleg.

Ezekből két pont különösen szemembe ötött, u. m.:

»2) Minden kut használat, mely peczegődrökhöz közel fekszik s annak vize átszivárgásnak van kitéve, betiltassék.»

»7) Legfontosabb a rosz minőségű ivóvizet tartalmazó kutakat elzárni.»

»14) Jó vizünk absolute nincs... ezen kell első sorban segíteni... egyetlen használható közös ivóvizünket a megyekut vizét mentül előbb újra alagsóvezetni. Ez legyen első és fő óvintézkedésünk... Ez életfeltételünk a járvány ellen.»

Ezen elvileg ismét elfogadott ügyet kiadta a képviselő-testület újra s most a városi gazdasági választmányának tanulmányozás végett; mi pedig isszuk és a kolera alatt is inni fogjuk, mert tartok tőle, hogy október, vagy novemberben itt lesz, a most már másodsor tanulmányozott trágyaleves vizet.

Ilyen a magyar közegészségügy a gyakorlatban.

kinek tetszik üldözöbe veheti az uszó sertést és a ki elfogja, az meg is tarthatja. És az elfogási kísérletek nagyon mulatságosak. A sertésnek a bőre sima, zsiros és vizes lévén a kéz csuszik rajta, a különös alaku csónak pedig könnyen felborul és ha csak valaki át nem öleli vágyainak e simára borotvált tárgyát, bizon nem fogja el. Bajtól nem lehet tartani, mert a tó vize sekély.

Lesz még kerekpár — magyarul: »velociped« — verseny, a mi szintén nem mindennapi dolog, lesz az atletikai klubnak a versenye, lesz verseny-dobás buzogányokkal, lesz póznamászás díjazásokkal, lesz zsákfutás, a mi fölötté mulatságos, lesz dalverseny, azonkívül három nagy zenekar fog játszani; de ki tudná mind azt egy futtában elmondani, hogy mi minden lesz itt jótékony célra! A mit itt elsoroltam, az még a fele sem a műsornak.

Más nap aztán kedves olvasó, ha műkedvelő és pártoló vagy, nézd meg a gyönyörű sugár-utat az új operával és a műcsarnokkal, a Széchenyi, Petőfi, Eötvös és József-nádor szobrát, a gyönyörű korzót és a Ferencz József-tér, az akademia és a nemzeti muzeum képtárát, menj a nép-, vagy a nemzeti színházba; ha gazda vagy, menj a köztelek gazdasági muzeumába és ha a legujabb és legjobb szerkezetű gazdasági gépeket és eszközöket akarod látni menj el *Tarnóczy* Gusztáv váci körüti gépcsarnokába, a hol a legujabb minden rendű és szerkezetű bel és külföldi gépeket láthatod és sok olyat is, a mit még nem láttál; ha kereskedő vagy iparos vagy nézd meg a hatalmas elevátorokat, a vámházat, a közraktárakat, a technológiai és iparművészeti muzeumokat, nézz meg mindent, de ha jól és kellemsen akarsz egy napot tölteni, el ne mulaszd az *Orczy*-kerti mulatságot megnézni.

Vigadó.

A kolera elleni óvintézkedéseknek S.-a.-Ujhelyben második, szintén cardinalis elfogadott pontja, a Rongyva vizének szabályozása, illetőleg a gátszakadás folytán viz nélkül maradt Rongyva medrének, melybe a város csatornái nyílnak vízzel való megtöltése.

E medernek pestentiaális voltáról csak annak lehet fogalma, ki a Diana kertbe, egyetlen sétahelyünkre ki megy. Ide s tova egy hónapja, hogy mint kolera elleni óvintézkedésnek a gát helyreigazításának meg kellett volna történnie; de a meder ma is viz nélkül van s fertőzi a város levegőjét undorító és mérges kigőzölgésével.

Tudom én, hogy mindezekre lehet mentő argumentumokat felhozni. De én csak a tények constatalására szoritkozom.

Elfogadattott az egészségtelen lakások rendezése s a nyilvános szennyezett helyek desinfectiója is.

De csak harmadnapja, hogy a fő utcán egy olyan háznak udvarán volt dolgom, hol a polgári olvasó-kör is székel, s lélegzetemet vissza kellett tartanom míg az udvaron végig mentem, oly iszonyu büz ütötte meg orromat.

A városházzal szemben lévő téren, közvetlen pinczetetón, mely minden nedvet magába szí, van a város összes teherhordó szekereinek rendes állóhelye, valóságos ammoniagyár. Soha sem látam fertőzletlenit.

Hol késel hát desinfectió, ha még a fő utcán — olvasó-kör udvarán — és a városháza kapuja előtt sem láthatni nyomodot?

Ilyeneket ily nagy városban látva kénytelen azon következtetésre jutni az ember, hogy a rendeletek tovább adatnak felülről lefelé s városokban talán még ki is hirdettetnek, de nincs ember a ki azokat végrehajtsa s a végrehajtás foganatosítását, vagy mulasztását ellenőrizze s a mulasztókat, mint az emberi élet elleni merénylőket irtalom nélkül és érzékenyen megbüntesse.

Merénylőknek nevezem ilyenkor a köztisztaság ellen vétőket, nem ugyan mintha azt tartanám, hogy a piszok, a fiakker állóhelyek, trágyadombok és peczegődrök okoznak a kolera, hiszen így már régen elpusztultunk volna mindnyájan; de mivel járványkor a nyilvános helyeknek ily fertőzéses helyiségei leghatalmasabb terjesztői a járvány csiráinak. S ha már falukon, hol a desinfectiót mint egykori belügyminiszterünk báró Wenckheim békésmegyei főispán korában az 1866-iki kolera alkalmából oda küldött kormánybiztos kérdésére, hogy falukon ki teljesíti a desinfectiót, tréfásan mondta, hogy: a kutyák teljesítik; az jobban ma sem vihető keresztül, mert nincs a világ összes gyárainak annyi fertőztelenítő szere, hogy az falvainkon úgy, mint némely szobatudós képzele, keresztül vihető volna s a községek számlájára rendelt fertőztelenítő szereket rendszeren a bíró mestergerendáján találja az ember a járvány végével is — s hol annak megkísértése is czéltalan s nem is annyira szükséges; de városokban, hol a trágya és hulladék nem mint a falun a szabad levegőn korhad el, de gödrökben és udvarokban, zárt falak közt s jobban fertőzi a falak közé szorult meg nem ujlható levegőt, a melylyel szobáinkba is el jut; — városokban s kivált nyilvános helyeken, hol ragályozott emberek is megfordulhatnak a desinfectio pontos keresztülvitele a társadalom egyik első követelménye, kell, hogy legyen.

Csak hogy nálunk mint már sokszor, sok helyütt és ismételve szóval és írásban mondom a társadalom a közegészségi hiányok javításának szükségét nem akarja belátni, nem érzi és éppen ezért nem vonja felelősségre az előljáróságot sehol az ezirányban mulasztásokért s talán még annak esetleges erőlyén ütköznie meg.

S ezért nem is szemrehányásképen mondom, el mindezeket, S.-a.-Ujhely város előljáróságának, mely különben sokat tesz a város csinosisáért, de constatalom mint általános országos közigazgatási calamitást, mert az igen kevés kivétellel másutt se megy jobban, még ha a jelentések mást mondanak is. Ott is formailag lett elintézve a dolog. A ki nem hiszi, olvassa el gróf Széchenyi Kálmánnak e napokban Sopronban megjelent *Eszmetöredékét* a közegészségügyről, melynek 12. lapján ez áll: »Ha találkoznék valaki, ki betudná bizonyítani, hogy vannak hazánkban oly vidékek, melyek az egészségi ügy tekintetében rendezett, minden irányban megfelelő intézményeknek örvendenek: azt benső megnyugvással és örömmel üdvözlölném, beismervem, hogy jó intencióim által elragadtattam.«

Legyen nyugodt a nemes gróf! nem egyhamar lesz megczáfolva.

De a dolog illetén állása mellett mi hát a teendő a veszélynek megakadályozására s csapásainak enyhítésére?

Mindenekelőtt a meglevő rendeletek végrehajtása a mennyire lehet s azután a végrehajtásnak kivétele azon kezektől, melyek nem teljesítik.

Rendkívüli körülmények, rendkívüli intézkedéseket igényelnek!

Anglia is, hol pedig az önkormányzat sokkal szilárdabb alapokon nyugszik mint nálunk s testületek és bizottságok tevékenysége a mi hasonló működésünkkel össze sem hasonlítható,

belátta, hogy ily ellenség elleni működést a községre magokra bizni nem tanácsos s ad hoc törvényt szavaztat meg hirtelenében. E hó 5-ikén második olvasásban fogadta el a parlament a kolera-billt.

Tegye hát azt ideje korán a mi kormányunk is s vegye kezébe a járvány megakadályozására, tova terjedésére és elfojtására szolgáló rendszabályok foganatosítását, ha kell törvény, novella segítségével, s ne ellenőroket küldjön ki kormánybiztosok képében, de alkalmazzon rendeleteit pontosan végrehajtó közegeket s azok ellenőrzését bizza a törvényhatóságokra.

A veszedelem iszonyu, de ugyan oly nagy a felelősség is. Nehány százezer ember élete megérdemli a törvényhozás összehívását is.

»Egy országban, hol a marhavész ellen oly rendszabályok hoztak, mint akár Európának a legelőhaladottabb civilisatióval megadott nyugati tartományaiiban: ott azt hiszem megérdemli az emberiség is, hogy iránta legalább is hasonló tekintettel viseltessünk.« (Gróf Széchenyi Kálmán 20, lap.)

Közegészségügyi és járványbizottságoiktól ne várjanak semmit. Igen szépen vannak ezek kigondolva, de más generációnak valók. A mi generációnk a közügyért a legtrikább esetben lelkesül, s ha politikát nem involvál, tartósan soha. Ily bizottságokkal, mint a fent említett enqueteben mondtam, talán lehetséges lesz a jövő század járványai ellen valamit tenni, de a küszöbön álló ellen nem.

Az embereket oly utakon kell vezetni, a melyeken ők járnai képesek.

A ki nem így cselekszik, az czélt nem fog érnei.

S a ki azt hiszi, hogy a legközelebb mult járvány kárán okultunk, az ép úgy csalódik, mint csalódott 52 évvel ezelőtt Széchenyink, ki egy másik 1831-iki aug. 28-án ugyanezen tárgyban írt levelében ezeket mondja: »A cholera-nak felette jó következesei fognak lenni, mert lehetetlen, hogy sokban ne ébredjen fel végre a javítási szomj. Egy kis baj éri a hazát, és ime minden zavarban, a mi a valódi veszély — mert a nyavalya nem volna magában oly rosz, mint azt a panica azzá teszi. A régi alkotmány úgy recseg, hogy azt a legvakabb Antireformátorok s Időmegakasztók is hallani fogják.«

Bár meghallanak!

És sajátságos találkozása a véletlennek, hogy 52 év mulva egy másik Széchenyinek (Kálmán lásd id. művének 15-ik lapját) még így kell szólni: »Azért szükséges a reform és pedig a baj gyökerén. Kell oly reform, mely a jelenleg lazán működő gépezetet jobb alapra fekteti, a házagokat kitölti és a gépnek rugóit mint egy láncznak gyürüit összevágó működésre kényyszeríti. Kell reform, mely egyszersmind a szükséges ellenőrzésről is gondoskodik, úgy hogy annak keresztülvitele után nem kellend magunkat ázsiai állapotaink miatt Európa előtt szégyenleni.«

S.-a.-Ujhely, augusztus 10. 1883.

Dr. Chyzer Kornél,

Zemplénmegye főorvosa.

Mezőgazdaságunk országos szervezése.

(Folytatás és vége.)

Minden esetben többet fog elérni a magyar mezőgazda ezen ön megadóztatása által, mintha meg nem adóztatja magát és várni fog azon időre, melyben az ország pénztára oly állapotban leend, hogy akár a mezőgazdasági, akár a közigazdasági kamarák intézménye s peccialis megadóztatás mellőzésével a közadókából fentartható lesz.

Erre aztán bizvást mondhatjuk, hogy ez legalább a legközelebbi egy két nemzedék életében nem fog megtörténni.

Mert e hazában mindenre van érzék a mi a pompának és fenhéjazásnak tömjénez, azonban legkevesebb a nem oly terhes gondok közötti megélhetést és az adózás megkönnyithetését eredményező általános országos berendezésekre.

Nagyhatalmi aspirációkra évenként sok milliót kell költenünk, a paripák nemesítésére hasonló lag milliókat fordítunk, vasuti hálózatunkra a milliókkal csak hazardiroztunk, keleti kulturmisszióknak a lakosság szájától elvont fillérekkel ápolatnak, holott a földmívelés előmozdítására évenként 100.000 forinttal járulunk, vagyis talán 10 arabs csödör árát fordítjuk egy országos, létfenntartó iparág emelésére ma, midőn egy világ áll velünk szemben a közigazdasági versenyterén.

A katonai, lónemesítési és vasuti berendezések kiadásai, ha nem is terhelendik meg jövőre az országos budgetet újabb összegekkel, nem fognak kevesbedni, de ezen helyekről a mezőgazdaság országos szervezésére és lendületére mi sem fog megtakaríttatni, az adóemelés is elérte a non plus ultráját és így számoltak a gazdák a körülményekkel és belátták, hogy ha czélt akarnak elérni, az eszközöktől sem szabad visszarettenniök, így tökélték el magukat az önmegadóztatásra, azt tartván, hogy: *segíts magadon, megsegít az Isten is*

Folytatás a mellékleten.

A fentebbiekben beigazolni igyekezett a kamara az országos mezőgazdasági tanács, valamint a mezőgazdasági kamarák intézményének haladék nélküli behozatalának szükségességét, beigazolni törekedett a kamarák tevékenységének nagymérvű eredményeit és elosztani próbálta az ezen intézetek ellen felhozott egyetlen aggályt. Ezek után legyen szabad reménylenünk, hogy Nagyméltóságod ezen nagyobb akcióval mezőgazdaságunk reformját megindítani kegyes leendő.

A nem alaposan és mélyen gondolkodó honfi könnyen tévútra is vezethetné a gazdasági ezekkel rokon egyetemeknek egy országos szövetségévé való csoportosításának vajadása által.

A sánta a bénával nem haladhat messzire. Már pedig beigazolást sem szükségel azon szomorú valóság, hogy gazdasági egyesületeink sem szervezetükben, sem kebelükben, sem az érdekeltek, de ezektől távol maradó gazdaközönségünkben, nem bírnak oly tényezőkkel, melyeknek szövetségében azon palládiumot találhatná országos mezőgazdaságunk, mely őt a világverseny öldöklő tusáiban megvédhetné.

A központi körök nagy befolyásu egyéneiről azt hiszik sokan, hogy nem tűrhetik el a mezőgazdasági kamarák és a mezőgazdasági tanács intézményeinek megalkotására megindított mozgalmat. Az állítatik róluk, hogy többen közülök befolyásukat féltik. De mi ezt nem hisszük, nem hihetjük.

Hiszen e körök is beismerik, hogy a gazdasági egyetemek szervezete és a nagy gazdaközönségnek azokkal szemben nyilvánuló apathiaja minden nagyobb eredményt lehetetlenné teszi és épen azért szólalnak fel a *kötelező szövetség* mellett.

De az ily nehézkes centralizációval ép oly kevésbé lesznek országos, nagy czélok elérhetőek, mint a mennyire gazdasági egyetemek mód felett decentralizált és a tagok kénye-kedvétől feltételezett szervezete alkalmatlan ily czélok valóztatására.

A partialis kisszerű gazdasági egyesületek sokasága sem magában, sem szervezetében nem bírja a nagyobb, praktikus kifejlesztéseit.

E tucatzegyetek nem bírnak az akcióra megkívántatott elégséges szellemi erővel. Egy tapintatos erélyes elnök vagy titkár eltávoztával az egész egyet — ha felnem bomlik — legalább sok időre tevékenységében meg van zsidbasztva.

Ezen egyetemek továbbá nem bírnak elegendő anyagi erővel, minthogy az egyáltalában aránylag kevés számú egyleti tagok még azon csekély díjakat sem fizetik be rendszeresen, melyekből az egyet tengődik; ha pedig ezek közül követeltetnek, számos tag kiszokott lépni az egyletből, vagy teljesen passiv viseli magát, még a gyűlésekben sem vesz részt, nehogy a hátrálékok behajtását rendelő határozatok hozatalánál pirulni kényeszerüljön. És e miatt a gazdasági egyetemek tevékenységének egy nagy része főleg tagsági hátrálékok behajtása körül forog.

A netalán nyújtott állami segély pedig a szétforgácsolt kisebb összegekben igen kevés eredményt biztosít és sokkal több érthetnek el, ha a kis subvencziók nagy összege akár nagyobb területeken működő mezőgazdasági kamarákra, akár más országos czélokra fordítatnék.

A gazdasági egyesületek ezenkívül ideiglenesen, meghatározott időre szervezvék és már ez által képtelenné lesznek hosszabb időre kiterjedő, czéltudatos, összefüggő működésre.

Mindezen hiányai következtében a gazdasági egyesületek nem képesek sem fölfelé befolyásra, tekintélyre szert tenni, sem még a legközelebb és érdekelt terület gazdaközönségénél érvényre emelkedni.

De a gazdasági egyesületek nagy tömege — tisztelet a kivételeknek — nem is bír az egyesületi működés köteleinek tudatával.

A gazdasági szakképzés terjesztése körüli nemes hivatásról a legtöbb egyesület sejtelenül sem bír. Melyik egyesület gondolt arra, hogy a kiscgazdára, a közép birtokosra, ha nem mással, legalább téli vagy ünnepnap, vagy ismétlődő gazdasági előadások által lehetne oktatólag hatni? Hiszen még a tagok sem oktatják egymást előadások, felolvasások, vándorgyűlések vagy gazdasági közlönyeik segítségével.

Ez pedig főleg azért van, mert mint mondtuk, nem bírnak kebelükben a megkívántatott szellemi erőket.

Ha itt ott, mint fehér holló, ezen egyetemeknél valami georgikai felolvasás, avagy vidéki szaklapocskák előtünik, ily tünemény gazdaságunk szorult helyzetének javítására annyival hat, mint a Duna hajókázhatóvá tételére a Rákospatak.

Hogy mennyit nyom ezen egyetemek figyelő és észlelő tevékenysége, azt láthatjuk azon körülményből, hogy a kormány sem bizván gazdasági egyetemek tevékenységében, szükségesnek látta a papiroson létező nagy számú egyetemek daczára, a gazdasági üzem mindennemű mozzanatainak megfigyelése és bejelentése céljából közvetlen gazdasági előadók, vagy tudósítók szervezetét keresztül venni.

Gazdasági egyetemeink kísérleti tevékenysége el nem vitatható, de ez különösen az annyira könnyű, százszor ismételt ekeversenyekre szorul, melyek az eke gyárosoknál a legtöbb népszerűsége tettek szert. Az sem tagadható meg tőlük, hogy a földmívelési miniszterium hazafias kezdeményezéséből nyert némely gabna-, répa- és burgonya-fajokat természetien megkísérlették. Azonban a mai napig a gazdasági egyetemeknek ezen működési tere nagyon kisszerűnek bizonyult, minthogy ily nemű kísérletek, valamint anyagi, ugy tudományos szempontból és tekintettel az eredmény biztos voltára az erre hivatott, tökéletes berendezésű és szak erőkkel rendelkező tanács kísérleti intézetek körébe esvén, az egyesületek ezen tevékenysége feleslegessé vált.

A társulati hajlam fejlesztésére kiválóan hivatott gazdasági egyesületek ebbeli hivatásukkal sem törődnek. Ők chablonszerűleg sok mindent vesznek fel programjukba, de az egyleti tagok száma ritkán nyújt tekintélyes, szakavatott és gyakorlati egyéneket, s ezen okból az egyes gazdasági ágak sok tekintetben csak névlegesen tündökölnek gazdasági egyesületeink működési programjaiban.

Különbözik minden termelési ágban tapasztalt nagy verseny érdekeltnek nagyobb tömörülését követeli, ennél fogva a sokat markoló gazdasági egyesületek nagyobb körökben való társulata, mely egyetemek a szellemi, erkölcsi és anyagi erőket magukban fentalálva, céljaikat már a munkafelosztás elvénél fogva is önálló szervezkedés mellett biztosabban és gyorsabban, az egyes tagok csekély megterhelésével valószínűsíthetők. A mennyiben továbbá a vidéki gazdasági egyesületek sem a szükséges auctoritással, sem anyagi erővel nem bírnak, sem bizalommal nem találkoznak, nagyobb tevékenységet, hátráltató, vagy gátló akadályok elhárításában kifejtési nem képesek. Kis térre szorított működési körök nem is alkalmas ilyen kifejtésre, kisebbszéri akadályok elhárítását pedig a független gazdasági körök saját területeiken több eredménnyel kísérhetik meg.

A mi a szükségesnek felmerült törvényes védelem, vagy a törvényes kényszer alkalmazásának feltüntetését illeti, ebben a gazdasági egyetemek már elől járnak. Az egyleti tagok gazdasági érdekeikre nehezedő jelenségek feltüntetésével nem fukarkodnak, jajveszkelnek és szavalnak, mindamelllett azonban erélyességük a fagypontra alól áll, mert különben hogy lehetne, miszerint daczára annak, hogy a törvényhozó testület tagjainak nagyobb fele gazdasági egyetemeink tagjaiból áll, még a mai napig a világverseny ellensúlyozására mit sem kezdeményeztek, nemkülönben gazdasági produkcióink megkönnyítése vagy olcsóbbá tétele, a gazdasági alaptökének bittosítása tekintetében a törvényes intézkedések tekintetében a törvényes intézkedések létrehozásával teljesen hátra maradtunk.

A felhozottakból tehát — fájdalom — csak is az vonható le, hogy hazánkban általán véve a gazdasági egyesületek a hozzájuk kötött reményeknek, kiválóan a jelen viszonyok szerint, meg nem felelnek; kitűzött céljukat hosszú időre már azon egy szervezési alaphibájuknál fogva sem érhetik el s nem biztosíthatják, mert a tagok kényére alapítvák és mert, ha a rendszeren három vagy hat évre egyesült tagok bármily oknál fogva — néha a tiszti kar választásából eredő porpatvar vagy számos egyletnél a politikai véleményeltérések miatt — nagyobb számmal kilépnek, vagy tagsági díjaikat nem fizetik, minden egyleti működés megszűnt. Már pedig a mai időben, mely rohamosan halad és öntudatos, bátor, körültekintő tevékenységet követel, ily ingatag alapon létesített egyleti tényezőkre országos érdekeket alapítani, vagy bizni nagy tévedés volna.

Nem marad tehát más mentőszert, mint hazánk legnagyobb nemzetgazdasági tényezőjének biztosítása és emelése céljából a mezőgazdasági érdekelteknek ily nagy célra való áldást hozó tömörülésére az önfentartási szükség parancsolta törvényes kényszer alkalmazása és a mezőgazdasági kamarák intézményét megalkotni. Ezeknek ekként biztosított tartóssága, törvény által nyújtott auctoritása, jelentékeny területeken adott határozott hatásköre a kebelükben létező szellemi, erkölcsi és anyagi erők küzelenörzés melletti, egy czélra irányított működése, a földmívelési miniszterium és az országos mezőgazdasági tanács országos tekintetektől való irányadása mellett, az egyesek és az ország gazdaszata a legrövidebb idő alatt oly eredményt volna képes femutatni, minőt még egyszer annyi gazdasági egyet és azoknak bármily szövetségére századokon át sem tüntethetne fel.

Különbélék.

(Azon dologtalan) csavargó sühederek, kik téiben egymásnak adogatják ajtóink kilincsét s monoton kunyorálásaikkal formaliter idegesekké teszik az embert; akikről, hogy a társadalom

jóvaló elemeivé váljanak, nem gondoskodik sem az ország, sem a megye, sem a város, sem a társadalom — most a nyári időszak alatt künn a város végén tanyáznak s a helyett, hogy munkához szoknának, cigarettézve bandaszzerűleg üzik a kártyajátékot s csendesken készítik magukat elő a börtönök állandó lakóivá. Sajnos, hogy a humanismus ösztöne még most sem fejlődött ki annyira városunkban, hogy egy szerves egyet létesítésére mozgalmat indítana meg, mely az e fajta kóros jelenségek elfajulásának útját allaná. Mink kétségkívül a növegyetlet tartanánk olyannak, mely a társadalmi bajok kisebb kérdéseiben alkotó elemeinél fogva legsikeresebben működhetné közre s módot találna azon kalamitások megszüntetésére, vagy legalább enyhítésére, melyeknek e csavargó gyermekek is egytől-egyig élő kifejezései. Tény, hogy a multban, midőn még a növegyetlet fenállt, nem ismertük e sansculotte-okat s ha fenállana, bizonyára ma sem ismernők. Évva Andrásné öngya által nagy pontossággal vezetett könyvekben ma is megolvasható azon gondosan ápolt árva nagy száma, kik felügyelete alatt állottak s akik közül nem egy mesterségre adatván, ma már becsületes, munkakereső emberré nőtte ki magát. Fell kell tehát e derék egyetemet halottaiból tamasztani, mert égető szükség van rá. Sikertelen kezdeményezésről itt nem lehet szó, hiszen a közelmúlt inséges idők eléggé meggyőztek mindenkit arról, hogy nemesen érző szivekben itt nincs hiány s nem volt oly sötét a nyomor felhője, hogy azt a jótékony cselekvés sugarai meg ne tudták volna aranyozni.

(Bizonyosnak mondják), hogy törvényszéki elnökül az elhunyt b. Fillenbaum helyébe Hammersberg Jenő kir. táblai pótbíró fog kinevezetni. A kinevezés már legközelebb megtörténik.

(Stefánia) főhercegnő küszöbön levő szülése alkalmából az ország minden részéből terjesztettek fel rabok a főügyészség útján megkegyelmezésre. A helybeli kir. törvényszék fogházából öten lettek kegyelemre ajánlva.

(Rendkívüli) megyebizottsági gyűlés tartatik f. hó 14-én, mely a gr. Buttler féle katonai ösztöndíj alapra pályázó ifjak felett fog dönteni. Ugy tudjuk, hogy tobban pályáznak meggyenk serdülő fiai közül ez alapítványra; a többek között Bogyay Zsigmond barátunk Béla fiának nevét is emlegetik.

(Villanyvilágítás.) A helybeli gőzmalomba az újutalajdonosok villanyvilágítást hoztak be. Ejjelenként az őrlés 34 Siemens-féle lámpa fénye mellett történik. Derék dolog s mindenesetre haladásról tanuskodik.

(Babérkoszoru.) Eötvös Károlynak, a t-eszlári bünper fővédőjének adandó babérkoszoru költségeire városunkban fiatal zsidó-lányok nagy buzgalommal gyűtenek. Nincs szavunk az ellen, ha valakit kiérdemelt munkabérére felül, egy-más emlékdarabbal még külön is honorálni akarnak, csupán azt jegyezzük meg rá, hogy babér koszoru idáig azokat illette csak, kik a köznapi élet porából, hol önző érdekek dicstelen harcza folyik, lánglelkük szárnyán, isteni eszmék s nagyszabásu művészi alkotásaik által emelkedtek a halhatatlanok közé. Ezek pedig a költők és művészek — Szép volna, ha az e fajta buzgalom mások is megszálná a gyűjtésben fáradozókat s oly czélok istápolására is szedegetnék a fillérek, melyek nem muló érdekük s melyek amellet, hogy az emberek közjává szolgálják, egyszersmind és honleányi érzelmük ébrenlétét is bizonyítanák.

(Kolera-hírek) még innen-onnan folytonosan szállingóznak s habár többnyire alaptalanoknak bizonyulnak is, az óvintézkedések semmi esetre sem fölöslegesek ugy nálunk, mint másutt. Ujhelyben tudvalevőleg a hatóság kiadott bizonyos rendszabályokat, a miknek pár napig a rendőrség érvényt is tudott szerezni; azonban ma már minden a régi kerékvágásban van, a büzhődt levegőju helyiségek desinfiálására semmi gond sem fordítatik: különösen az árnyékszékek közhelyeken ugy, mint privát házaknál szokott ékes illatjukat árasztják szét. Pedig a vihar még nem vonult el egészen s ha bennünket kikerül, csak az isteni gondviselésnek köszönhetjük.

(Az ujonnan épített) vasszerkezetű vasuti Ronyva-hidat f. hó 8-án adták át a közforgalomnak. A technika nagy előrehaladásáról tanuskodik, hogy egy ily nagyobb szabásu, 22 méter széles hidat is betudnak állítani, anélkül, hogy a közlekedés egy napra is felakadjon. A régi fahidnak szétrombolása s az ujnak helyreállítása alig 10 óra alatt történt meg s csak azon csodálkozunk, hogy a közönség oly kevésbé érdeklődött e nem mindennap látható művelet iránt s alig néhányan voltak szemlélői a felette érdekes munkálatnak. Mert bámulatra méltó az, hogy mily könnyen bánik el 10—12 ember oly vastömegnek ide-oda emelésével, melynek sulya a 4000 mázsát meghaladja. A behelyezés munkálatait Kolos Manó v. szakasz-mérnök vezette s jelen volt egy miniszteri kiküldött is, aki ily nagyobb szerű hidak átadásánál a közlekedésügyi

miniszteriumot képviseli. A hid próba aként történt, hogy két legnagyobb mozdony egy óra hosszat állt a hid közepén. E próbából kitűnt: hogy a mozdonyok alatt a hid 25 milliméternyire hajlott meg, eltávolítottásuk után pedig 4 milliméternyi süllyedés maradt s így a hid ruganyképessége 21 milliméter. Megjegyezzük még, miszerint a hid vasszerkezete a m. kir. államvasutak gépgyárában készült s az összeállítás is a nevezett gyár munkásai eszközölték.

(A kegyesrendiek) vezetése alatt álló sátor-alja-ujhelyi rom. kath. nagygymnázium 1882/83 ik tanévről szóló értesítőjét, melyet Halmi László kegyestanítórendi házfőnök s a nagygymnázium igazgatója tett közzé, a következőkben ismertetjük. Az értesítőt Furedi János kegyesrendi áldozárnak 18 lapra terjedő »Cicero szónoki pályája« című, sok tanulmányra valló jeles értekezése nyitja meg. Azután jön a gymnázium története 1882/3-ik iskolai évben, nevezetesebb rendeletek; a tanári kar, mely 11 tagot mutat fel. Ezek között 6 kegyestanítórendi áldozó pap, 5 pedig világi. A tananyag részletes ismertetése után következik az intézet tanszereinek gyarapodását feltüntető közlemény. Az ifjusági könyvtár; természettudományi szerek és éremgyűjtemény gyarapodásai szintén tételenként vannak feltüntetve. A VIII. szám alatt a jutalmazások közöltetnek s végül a segélyegyleti alap gyarapodása tüntetett ki. A terjedelmes és csinos kiállítású értesítőt a tanuló ifjuság névsora és érdemsorozata zárja be, nemkülönben a nagy gonddal összeállított statisztikai táblázatok. Ezekből megolvassuk, hogy a tanév kezdetén 227 tanuló iratkozott be s az év végén maradt 197. Ezekből rom. kath. 102, gör. kath. 13. ág. hitvallású 4. református 24 és zsidó 54. Nyelvi viszonyaik szerint 131 tiszta magyar, a többi vegyes magyar-német-tótájku. Előmenetelben rendkívül szép eredményt látnak, amennyiben a haladók száma 183-ra rug. Az értesítő — mint rendesen — felsorolja a tudnivalókat a jövő iskolai év kezdetéről.

(Ugy hírlík), hogy Csóka Sándor, a kassai színház igazgatója, mintegy 6 hetet városunkban szándékozik tölteni társulatával. Ha e hír valószínű, élvezetes estékre számíthat közönségünk; mert Csóka egyike a renommertabb vidéki színházgatóknak s társulatával a kassai közönség megelégedését is kivívta.

(Beküldetett.) Egyetlen valamire való nyilvános séta- és mulató helyünk, hová az ember családjával kimehet, a »Diana«-kert; ez is eléggé elhagyatott, de ha még olyan skandalumoknak válik színhelyévé, melyek nem csak a közérkölcstést, de minden jó ízlést sértenek, akkor nem lehet csodálkozni, ha az ma-holnap csupán a dajkák és cselédek gyűlhelye lesz. A »Diana« szomszédságában épült ugyanis ismét egy új »bodrogközi korcsma«, nem csupán azért, hogy a bodrogközi ember, ki holmiját a hetivásáron eladta, pénzcsekkéjéből zsebében mentül kevesebbet, de ezen aránynak megfelelőleg fejében annál több szeszt vigyen haza, hanem azért is, hogy az a hatóság engedelmével közérkölcstelenségek gyűlhelye legyen a vasárnapoként ottan tartatni szokott cseléd táncmulatságok czime alatt. Tiltakozunk ez ellen nem csak a »Diana« fordó érdekében, nemcsak a közérkölcstés nevében, melyet az éktelen lárna, zsvaj, piszkos szitkok, és este az uton-utfélen, — lépten nyomon — tartatni szokott prostitucziók arcuzal ütnek, de tiltakozunk a közcsend megháborítása és cselédeink érdekében is, kiknek amugyis gyenge lábón lévő esényüknél az ily éjjeli dorbézolások teljesen tönkre teszik; eléggé gondoskodnak erről finomabb keretben a cselédközvetítő intézetek. De tiltakozunk ez ellen közegészségügyi szempontból is és pedig különösen most, midőn kolera járvány elleni óvintézkedéseket fogantatosítunk; mert ahol annyi ember, ugyszólván egymás hátán órákon át, szűk helyiségben össze zsufolva tánczol, felhevül, mértéklenül iszik, dorbézol délutántól kezdve, még éjszakán át is, olyan hőségben olyan levegőben — melyet a vegytudományok is bajos volna analysálni — lehetetlen, hogy az kórokat ne szüdjön. Eddig csak egy-két ilyen cseléderény-javító korcsma volt, most azonban a megyénk felvidékét tönkretevő korcsmárosi élelmesség gondoskodott, hogy a város másik részén is legyen ilyen intézet. Figyelmeztetjük és kérjük a hatóságot, — melynek jogkörébe tartozik az ily nyilvános dorbézolásokra szóló engedély kiadása — hogy jövőre, tekintettel cselédeink általános romlottságára, az ily tivornyákat ne engedélyezze. (B.—K.)

(A kolera járvány) elleni óvintézkedés megköveteli, hogy a város kellő közép pontján, a városházzal szemben lévő üres telekről, hol az egy lovas fiakkerekek évek óta fertőztetik állati ürülékek és rohadó szeméttel a közvetlen talajt, más helyüvé tereltesse, és a talaj félméternyire felásatván chlor mésszel fertőtlenítesse. Ezt már régen kellett volna tenni s csodáljuk, hogy a hatóság az orra előtt megtűrte e fertő fészket, de hát a mit eddig szépészeti szempontból kivinni nem lehetett, annak most már az általános közegészségügyi követelmények előtt meg kell hajólnia.

(A máramaros-szigeti) önkéntes tüzoltóegylet zászlószentelési ünnepélyére az ujhelyi tüzoltóegyletből mintegy 34-en mentek el, részint a működő, részint a pártoló-tagok közül. Aligha lesz a tüzoltóegyletek között csak egy is ily szép számmal képviselve.

(Szerencsétlenség.) Komjáthy Gábor, s.-a., ujhelyi volt ref. segédlelkész, jelenleg a ladmóczyi ref. egyház képzett, derék papját a múlt héten könnyen végzettsé vállhatott baleset érte. Puska töltényeket készített, a midőn egy, már félig készen lévő töltényben a nyomás folytán támadt surlódás következtében a löpor föllobbant s a töltény szét lökve, balkeze feje jelentékenyen megsérült; a készítéshez használt vesszőt pedig oly erővel dobta homlokához, hogy bár részsunt érte azt, rajta egész a csontig éles sebet ütött. A gyorsan alkalmazott orvosi segély és jeges borongatás a baj tovább fejlődésének útját vágta.

Irodalom.

Gyönyörű képek, változatos szövegtartalom: ezekből áll az »Ország-Világ« XXIII. füzeté. Bodnár Zsigmond folytatja »Egy élet pályája első felvonása« című nagyérdékű regényét, mely a főváros társadalmi életéből oly kitűnő képeket teremt. Láttuk, beszélünk az alakokkal, megesküdtünk rá, hogy találkoztunk velük, de hogy meg nem nevezhetjük, annak oka az, hogy annyi ilyen alak, melyet a regényíró megteremtett, fordul elő a magyar fővárosban, hogy nem tudok rámutatni: »ez te vagy, ez meg te vagy«. Valóban vétezik, a ki e regényt nem olvassa el, mely bár sok helyt kissé szárazan van írva, de annyi igazsággal, mint még kevés regény. És e helyütt nem mulasztjuk el, hogy a kitűnő lapnak ne gratuláljunk. A kiadók áldozatkészsége az, hogy folyton új regény, eredeti regény jelen meg hazánk ez első képes lapjában. Egy képes heti lap sem közöl eredeti regényt, csak az »Ország-Világ«. — Kívánjuk, hogy a magyar művelt közönség úgy részesítse tovább is hű pártolásában, mint a hogy kell. A magyar közönség nemzeti kötelességet teljesít, mikor az »Ország-Világ«-ot pártfogásába részesíti. — A többi cikkek is mind kitűnő, Dumas »Az élet ifjú korban« című regénye után Georg Allon társadalmi regénye következik a román előkelő körökből. — Felhívjuk rá olvasóink figyelmét. Bodgánovics és Tóth két jeles rajzot adnak. Prén és Fodor Gyula két szép költeményt. A képek a művészi metszés remekei: Müértő szemmel, Szent Lőrincz a betegek körül, Nyári sportok, Részlet a Magas Tátrából, Juhok az akolban mind oly remek rajzok, minőknel szebbet egy külföldi lap sem mutat föl. A hazai lapokról nem is szólnunk. Ára e kitűnő képes lapnak egy évre 10 frt, fél évre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr. — Előfizetheti a kiadóulajdonosok Wilkens és Waidl kiadóhivatalában Budapest, korona-herczeg-utca 3. szám.

A Képes Családi Lapok 45-ik száma következő érdekes tartalommal jelent meg: Eljegyzés után; elbeszélés, írta Prém József. (folyt. köv.) — Madár család; költemény, írta Gallovics István. — A rózsacsokor; elbeszélés (vége), írta Kőszeghy Géza. — Ó nagysága; vig beszély. (vége) írta Kovács Rezső. — Cornelia kisasszony; Miquel de Cervantes-Saavedra, a »Don Quixote« hírves írójának »Novellas Exemplares« című gyűjteményéből, spanyol eredetű fordította M. G. asszony. — Heti tárcza; (Doppler Ferenc 1821 1883.) írta — kg. — Művészi pontosság. — A sirig; elbeszélés (folyt. köv.), írta Frygale Carlen Emilia, fordította Szöllősy D. — Képmagyarázat. — Mindenféle. Képeink: Román templom. — A tiszta-eszlári bűnpörhöz. — Alvajáró. Melléklet: A »Valeria« című regény 81-96 oldala. Előfizetheti: Mehner Vilmosnál, Budapest. IV. ker. papnövelde utca 8. sz. Egész évre 6 frt, fél évre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.

CSARNOK.

Rákóczi Zsigmond fejedelem emlékezete.

(Vége.)

Rákóczi Zsigmond nem törődve azzal, hogy a török elleni harcokban számos súlyos sebet kapott, (mint ezt koponyája ma is mutatja) ernyedetlenül folytatta vitézi pályáját. Különösen 1593-ban homonnai Drugeth Istvánnal, Dobó Ferenczcel, Báthory Istvánnal és Forgách Simon kassai kapitánnyal egyesítve hadait, tekintélyes sereget gyűjtött, melyel a szabadkai várkastélyt ostrommal bevette s a benne lévő 400 törököt levágta: majd Fülek várába s városába szorított be 1600 törököt és őket magok megadására kényszeríté. Kisebb hőstettei száma nélküliek.

De végre az erős vitéz a sok kiállott hadi fáradalomtól és kapott nehéz sebek felújulásától 1598-ban elkezdett betegeskedni s ettől fogva már inkább csak tanácsos és bölcs elméjével, mint karddal szolgálta hazáját. A Bástia rémkorszaka, a Mihály vajdát megölt bérgyilkosok törei által testvérének Rákóczi Lajos lippai generalisnak majdnem halálosan való megsebezése, melyért sem ez, sem Zsigmond semmi elégtételt nem kaphattak Rudolftól — és folytonos vérlázító alkotmányértétek végre Rákóczi Zsigmondot is annyira elkeserítették, hogy kedvetlenül vonult vissza a közélettől, elzárkózván kedves szerencsi várába. Itt látogatta őt meg 1605 elején a haza szabadságáért fegyvert fogott Bocskay István fejedelem, Kassa felé való útjában s a nagyérdemű és nagytekintélyű hazafit sikerült a fejedelemnek a maga részére megnyernie. Rákóczi még egyszer kilépett a köztevékenység terére, de már mint Bocskay fejedelem hűve, a ki által azonnal Erdély kormányzójává neveztetvén ki, csakhamar Erdély-

be távozott. Rákóczi Zsigmond, Bocskay távolléte alatt annyi bölcsességgel és szelidséggel kormányozta ezen országot, hogy az erdélyiek őt édes atyjokként megszerették és 1606. végén Bocskay István meghalván, Rákóczinak minden tiltakozása daczára, 1607. február 8-án egyhangulag, nagy lelkesedéssel őt választották fejedelemmé. Zsigmond ur törődött, beteges és immár hajlott kora léteire hivatkozva, váltig vonakodott a fejedelmi méltóságot felvállalni, azonban végre a közóhajtásnak és Rudolf császár ismételt kéréseinek (a ki inkább óhajtá őt, mint más Erdély trónján) végtére engedni kényszerült. Bölcsen s békésen uralkodik vala Erdélyben, de alig tovább egy évnél. Mert mindinkább elbetegeskedvén és halálát közeledni érezvén, hűve minden kérései s marasztalási ellenére is, 1608. márczius 3-án lemondott a trónról s haza vonult kedves szerencsi várába, hol végnapjait tölteni kívánta; s a halál azonban nem itt, hanem felső-vadászi ősi kastélyában érte őt utól, még azon 1608-ik év deczember 5-én.

Fia, I. Rákóczi György erdélyi fejedelem — a linzi békekötés halhatatlan megalkotója, — szeretett édes atyjának holttestét, végakarata szerint, Szerencsre szállította s az itteni református templomban készítettett sírboltot és diszes faragott nagy síremléket neki, a mely alá hamvait 1609. január 21-én fejedelmi gyáspompával letette örök nyugalomra, hatalmas nehéz selyemzástól tüzetvén aranyozott czimerével s czimeivel, az elhunyt hősnak és bölcs fejedelemnek, áldott családfőnek sírszobra fölé.

Mert Rákóczi Zsigmond mint családfő és apa is gondos, szerető és áldott volt. Jeles fiakat nevelt a hazának: I. Rákóczi Györgyöt a kitűnő és nagyszerű erdélyi fejedelmet, a magyar világi és protestáns vallásszabadság dicső emlékü főhőst és gr. Rákóczi Pál országbíró. A Rákóczi-ház nagy vagyonát pedig roppant kiterjedésű és értékű szerzeményekkel már ő, Zsigmond emelte, gyarapította fejedelmivé. Nevezetesen, öröklött ősi birtokaihoz részint királyi adományokkal vitézi és honfű érdemeiért, részint dugdazdaj nejei (Alaghy Judit Magóchy András özvegye, Gerendy Anna és Thelegdy Borbála) hozományával, részint pedig vétel útján ő szerze meg családjának Szerencs és Ónod várakat uradalmakkal, továbbá Debrő várát és uradalmát. Hernád-Némethit, Ondot és Sajó-Szent Pétert, Zombor, Megyaszó, Mád és Tarcsal mezővárosokat a Hegyalján, Kisfalud pusztát; Erdélyben is tetemes birtokokat és a mi fő: Sáros vármegyében az óriási kiterjedésű makoviczai uradalmat Zboró várával, magát ez utóbbit 80 ezer aranyért vette a lengyel Ostrog Janusius herczegtől és nejtől Seredy Zsófiától. Egy szóval, a mily nagy vitéz és bölcs államfő: ép oly nagy szerző és gondos, jó családapa is volt Rákóczi Zsigmond.

Azért gyermekei kétszeresen fájlalták elhunytát s I. Rákóczi György még késő férfi korában is lelke mélyében fölháborodott, midőn 1644-ben szabadságháboruja alatt gr. Eszterházy Miklós nádor zsoldos német hadai, az élő fiúnak nem tudván ártani: elég galádok és nyomorultak valának a fejedelem rég elhunyt apjának hamvain kisérteni meg ocsmány boszuállásukat. Ugyanis Eszterházy seregei előtt Rákóczi Pál gondatlan tisztje könnyű szerrel megnyitván Szerencs vára kapuit, a nádor zsoldos hada 1644. május-juniusban sokáig itt dőzsölt és garázdálkodott, részegeskedett a Rákóczi birtokon; miközben a martalóc, istentelen németek, mint Szalárdy krónikája följegyzé: »az városban való egyházbeli régi földes urak temetésit felhányván, a fejedelem édes atyja Rákóczi Zsigmond testét is kihányták és a mi ezüst s haszonra való koporsójok körül találtott, azoktól sírjokat, koporsójokat megfosztották.«

Ime, így fizetett a világszerte közmondóssá vált »osztrák hála« Rákóczi Zsigmondnak, sok rendbeli vére ontásáért, hű szolgálataiért még hamvaiban is! Csoda-e, ha a kegyeletes Rákóczi György, tisztelt emlékü édes atyja drága hamvainak illetén szentségtelen kifosztását, kifogatását siri nyughelyéből, meghallván, a legmélyebb elkeseredéssel írott levélben hányta ezen istentelenséget szemére Eszterháznak és megtorlásra gerjedvén, fővezérét Kemény Jánost Szerencs alá küldötte, a ki is a várat csakhamar visszavévé, Rákóczi az Eszterházy német és labancz hadait a Tiszától az ország széleig, a Morva vízéhez, sőt Bécs alá kergeté. Ekkép boszulá meg a nemes érzelmű s hős fiu a hős apa bántalmazott hamvain elkövetett osztrák szentségtörést.

Mig magyar él e földön, legyen áldott örökké apának, és fiúnak s nagy és dicső unokájuknak: II. Rákóczi Ferencz néhai dicsőséges fejedelmünknek, halhatatlan szabadsághősünknek emlékezete!... Honfű, ki itten jársz, tanulj a Rákócziak szent hamvaitól hűséget, szeretetet és áldozatkészséget a magyar hazához!!!...

Irtam: 1883. június 15-én.

Thaly Kálmán, s. k.

szab. kir. Debreczen város orsz. képviselője, a m. tud. Akadémia rendes tagja.

1. Tiszatónél és mellett, szállított
2. Bodrog munkásai
3. Szerda zilip és nap
4. Karácsonkások, ácsok

Latta: D

R

gő
fa-

gő
Ho

9-

F

Ar
rel
8-

36.
18

102. S
meczi
czy J
1880.
és ed
kieleg
frtra
sokbó

végző
eszkö
9 órá
zenne
ingős
értelm
fognal

t. cz.
ze tem

A bodrogk. Tiszaszabályozó társulat 1883. évi július havi munka eredménye.

Foglalkozás	Munkások száma naponként	Föltésbe hordott földmennyiség köbméterben	Csatornákból kiemelt földmennyiség köbméterben
1. Tiszatöltés emelésnél, körtöltésnél és az épülő karádi zsilip mellett, földmunkások és földszállító fuvarosok	1000	51643'1	
2. Bodrog töltés emelésnél földmunkások és napszámások	200	19222'2	
3. Szerdahely-karádi és a karádi zsilip főcsatornánál földmunkások és napszámások	760		48672'4
4. Karádi zsilip építésnél földmunkások, kőművesek, kőfaragók és ácsok	180		
Összesen	2140	70865'3	48672'4

Látta: **Diószeghy János**, társ. alelnök. **Révy Géza Victor**, társ. főmérnök.

Vasúti menetrend

a magyar éjszakkéleti vasúti vonal sátoralja-ujhelyi indóházánál.

Érvényes 1880. októberhó 15-től.

A vonat	Reggel		Este	
	indul	érkezik	indul	érkezik
	óra perc	óra perc	óra perc	óra perc
Budapest felé	9 31	—	7 32	—
Bubapestről S.-a.-Ujhelybe	—	6 37	—	6 34
Csap felé	7 07	—	7 42	—
Csap felől	—	8 08	—	6 58
S.-a.-Ujhelyből Kassára	9 06	—	7 18	—
Kassáról S.-a.-Ujhelybe	—	6 48	—	7 17
Gácsország felé	6 49	—	—	—
Gácsország felől	—	9 05	—	—
Petreszelyem vonat Kassára minden szerdán és szombaton	3 24	—	—	—

Üzlet kimutatás.
Hivatalos piaczi árkimutatás.
1883. augusztus 10-én.

		frt.	kr.
Buza	100 klg. sulyu 1 hect.	9	50
Gabona	100 „ „ „	7	—
Árpa	100 „ „ „	7	—
Zab	100 „ „ „	5	70
Kukoricza	100 „ „ „	6	80
Burgonya	100 „ „ „	3	—
Borsó	100 „ „ „	16	—
Lencse	100 „ „ „	12	—
Paszuly	100 „ „ „	9	50
Köl. kása	100 „ „ „	18	—
Vaj	1 kilgr.	—	80
Szesz	„ „ „	—	36
Pálinka	„ „ „	—	18
Marhahús	1 klg.	—	50
Szalona	uj	—	80
Sertés-zsír	„ „ „	—	88
Széna	méter mázsa	3	—
Alom szalma	„ „ „	1	—
Zzupszalma	„ „ „	1	60

Felelős szerkesztő és kiadó laptulajdonos
BORÚTH ELEMÉR.
Főmunkatárs: **FARKAS BERTALAN.**

H I R D E T M É N Y E K.

Ruston, Proctor és társa

Budapest, Nádor-uteza 39. és 41. szám,

ajánlják a legelső díjjakkal kitüntetett

gőzmozdonyokat

fa- és szénfűtésre,

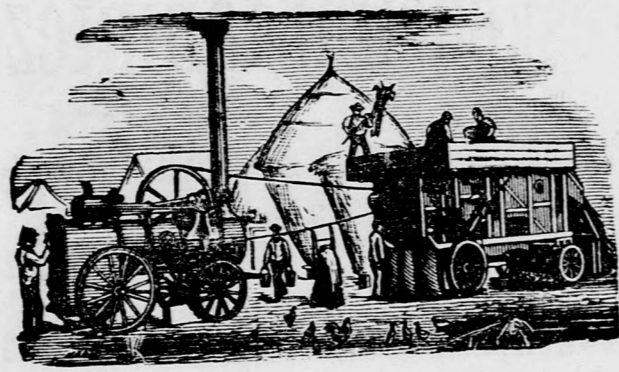
szabad. szalmafűtő

gőzmozdonyokat

Hoff herr-féle egyszerű és tisztító cséplőkészleteket járgányhajtásra.

9—10

Arjegyzékek bérmentve küldetnek.

gőzcséplőgépeiket

dobmentő

és

üvegtisztító előkészülékekkel.

TK. 585. sz.
1883.

Árverési hirdetményi kivonat.

A homonnai kir. jbiróság mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy Komár Istvánné szül. Kászonyi Erzsébet végrehajtatónak Király István végrehajtást szenvedő elleni 162 frt tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a s.-a.-ujhelyi kir. törvényszék (a homonnai kir. jbiróság) területén lévő Kis-Ráska község határában fekvő a kis-ráskai 22. sz. tjkvben A. I. 2—15. sorsz. a. foglalt volt urbéri külsőségből 1/2 részben Király Istvánt illető jutalékra, valamint a kis-ráskai 106. sz. tjkvben A. I. sor., 20. hr. sz. a. foglalt s ugyanannak tulajdonául felvett ház- és belhelyre két külön csoportban, az I-ső csoport, vagyis a kis-ráskai 22. sz. tjkvben foglalt ingatlanok fele része 600 frt, a II-ik csoport, vagyis a kis-ráskai 106. sz. tjkvben foglalt ingatlan egészben az árverést 400 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1883. évi szeptemberhő 20-ik napján délelőtti 9 órakor Kis-Ráska községében tartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át, vagyis az I-ső csoportnál 60 frtot, a II-ik csoportnál 40 frtot készpénzben vagy az 1881. évi LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi novemberhő 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881. évi LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Homonnán a kir. jbiróság mint tkvi hatóságnál, 1883. évi júniushő 12-ik napján.

Cseley Gusztáv,
kir. járásbíró.

végr. 52. sz./1883.

Arverési hirdetés.

Alulírott kiküldött végrehajtó az 1881. LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a s.-a.-ujhelyi kir. e. f. törvényszék 10641. p. 78. számú végzése által a homonnai takarékpénztár részére id. Vankovics János, ifj. Vankovics János, Frankl István homonnai lakosok ellen 70 frt ennek 1878. évi. jan. 22-től járó 6% kamatai s jár. iránti követelés végett elrendelt kielégítési végrehajtás folytán bíróság lefoglalt s 386 frt 80 1/2 krra becsült hordó donga és hordó fenékből álló ingóságok nyilvános árverés útján eladandók, minek a helyszínén, vagyis Homonnán Baum Gábor udvarán leendő eszközzésére határidőül 1883-ik évi augusztus hó 24-ik napjának délelőtti 10 órája kitűzetett, melyhez a venni szándékozők ezennel oly megjegyzéssel meghivatnak, hogy az érdeklét ingóságok emez árverésen, a hivatolt t. cz. 107. §-a szerint, szükség esetében becsáron alul is eladatni fognak. — Az elárverendő ingóságok vételára a hivatolt t. cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Homonnán, 1883-ik évi jul. 28. napján.

Kádós Béla,
kik. bir. végrehajtó

Vh. 506. 618. szám.
1883.

Arverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a s.-a.-ujhelyi kir. törvényszék 9683. 10703/81. és a szerencsi kir. járásbíró 1866. 2130/81. számú végzése által Goldstein Jakab és tokaji takarékpénztár javára Neuwohner Ignác ellen 500 frt és 630 frt tőke, ennek különböző időktől számított 6% kamatai és eddig összesen 58 frt 53 kr. perköltetés erejéig elrendelt biztosítási, kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság le- és felülfoglalt és 600 frtra becsült a végrehajtási jegyzőkönyvben 5. 6. 7. tételszám alatt foglalt két templomszék és hely a mádi zsinagógában, öz. Freund Vilmosnál zálogban lévő h. mádi takarékpénztári nyolcz részvényből álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a p. 2138/1883. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínén, vagyis Mádon végr. szenvedett lakásán leendő eszközzésére 1883. év augusztushő 21-én délelőtti 9 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozők ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Kelt Szerencsen, 1883. auguszt. 3. napján.

Hegymeghy László,
kir. bir. végrehajtó.

36. szám.
1883

Arverési hirdetmény.

Alulírt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a királyhelmecei kir. járásbíró 2277/81. számú végzése által Zsarnómezy János javára Benecik István ellen 500 frt tőke, ennek 1880. év novemberhő 23-ik napjától számított 8% kamatai és eddig összesen 42 frt perköltetés követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság felülfoglalt és 780 frtra becsült egy pár ökör és két pej hámos ló 16 markorából álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a 197/1883. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínén, vagyis Rad községben leendő eszközzésére 1883-ik év augusztushő 17-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozők ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt K.-Helmecezen, 1883-ik év júliushő 17. napján.
Éva Károly,
kir. bir. végrehajtó.

Szőlő eladás.

Néhai Mánik Józsefnek három darab szőlője természettel, továbbá egy pincze, borház és gyümölcsös. kerttel jutányos ár mellett szabad kézből eladó.

A szőlők s általában az eladandó birtokok fekvéséről utbaigazítást ad Nemes József adófelügyelői hivatal-szolga, az árra nézve pedig értekezhetni szóval vagy levél útján **Szelőczy Géza** rakamazi gyógytár-tulajdonos mint meghatalmazottal.

3—3

Handwritten signature: Szabolcs Rákóczi

Árverési hirdetményi kivonat.

A homonnai kir. járásbírósg mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy Gelb Moritz homonnai lakos végrehajthatónak Behun János és Anna láczfalvai lakosok végrehajtást szenvedők elleni 100 frt tökekövetelés és járulékaí iránti végrehajtási ügyében a s.-a.-ujhelyi kir. törvényszék (a homonnai kir. járásbírósg) területén lévő Láczfalva községe határában fekvő a láczfalvai 21. számú tjkönyvben A. I. 1-17. sorsz. alatt foglalt 1/2 volt urbéri bel- és kültelekből Behun János és Behun Annát illető jutalékra az árverést 433 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1883. évi szeptemberhő 29-ik napján délelőtti 9 órakor Láczfalva község-házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becserének 10⁰/₁₀₀-át vagyis 43 frt 30 krt készpénzben, vagy az 1881. LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Homonnán a kir. járásbírósg mint tkvi hatóság-nál, 1883. májushő 31-ik napján.

Cseley Gusztáv,
kir. járásbíró.

Arverési hirdetményi kivonat.

A homonnai kir. járásbírósg mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy Grünvald Hermann végrehajthatónak Kmech József végrehajtást szenvedő elleni 43 frt tökekövetelés és járulékaí iránti végrehajtási ügyében a s.-a.-ujhelyi kir. törvényszék (a homonnai kir. járásbírósg) mint tkvi hatóság területén lévő Alsó-Olsva község határában fekvő az a.-olsvai 20. sz. tjkönyvben A. I. 1-135. sorsz. a. foglalt 1/8 volt urbéri bel- és kültelekből 1/2 részben Kmech Józsefet illető jutalékra az árverést 334 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1883. évi szeptemberhő 15-ik napján délelőtti 9 órakor Alsó-Olsva község-házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becserének 10⁰/₁₀₀-át, vagyis 33 frt 40 krt készpénzben, vagy az 1881. évi novemberhő 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet 8-ik §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Homonnán, a kir. járásbírósg mint tkvi hatóság-tól, 1883. évi júniushő 12-én.

Cseley Gusztáv,
kir. járásbíró.

Árverési hirdetményi kivonat.

A homonnai kir. járásbírósg mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy a m. kir. kincstári végrehajthatónak ifj. Pápay István végrehajtást szenvedő elleni 75 frt 14 kr. tökekövetelés és járulékaí iránti végrehajtási ügyében a s.-a.-ujhelyi kir. törvényszék (a homonnai kir. járásbírósg) területén lévő Homonna község határában fekvő a homonnai 73. sz. tjkvben A. I. 1-2. sorsz. alatt foglalt curialis belsőségből 1/2 részben ifj. Pápay Istvánt illető jutalékra az árverést 1325 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1883. évi szeptemberhő 14-ik napján délelőtti 9 órakor alóírt kir. jbróság hivatalos helyiségében megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni fog

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becserének 10⁰/₁₀₀-át, vagyis 132 frt 50 krt készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t. cz. 42-ik §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi novemberhő 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet 8-ik §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Homonnán, a kir. járásbírósg mint telekkönyvi hatóság-nál, 1883. évi júniushő 12-ik napján.

Cseley,
kir. járásbíró.

31661. szám
VIII. 1883.

Sószállítási hirdetmény.

A nagyméltóságú m. kir. pénzügyminiszterium folyó évi júliushő 13-án 43315/1883. sz. a. kelt magas rendelete folytán a Máramaros-Szigetről a tokaji m. kir. sóhivatalhoz folyó évben eszkezlendő mintegy (5000) öt ezer métermázsa sónak a tokaji vasuti állomástól a tokaji m. kir. sóhivatal helyiségéig leendő szállítása, nemkülömben a kamarákba való hordása és máglyázása iránt ezennel pályázat nyitattik. A szállításra vonatkozó pályázati és szerződési feltételek a tokaji m. kir. sóhivatalnál, valamint ezen kir. pénzügyigazgatóság IV-ik ügyosztályában megtekinthetők.

Megjegyeztetik, miszerint M.-Szigeten az elszállítandó sónak kétharmad (2/3) része kősóban, egyharmad (1/3) része pedig zsákokban csomagolt őrlött sóban fog vasutra adadni, s az esetleg igénybe vehető engedélyezett szállítási apadás a kősónál háromnegyed (3/4), az őrlött sónál pedig háromnyolczad (3/8) százalékot tesz.

Ajánlattevők figyelmeztetnek, hogy az engedélyezhető apadás nem tárgya a pályázatnak és ily apadás fejében csakis az előbbeni pontban meghatározott százalék engedtetik meg azoknak, kik azt igénybe venni akarják; azon ajánlattevők pedig, kik a kiírt apadást nem veszik igénybe, felhivatnak, hogy ezen körülményt ajánlatukban határozottan tegyék ki.

Pályázni kívánók felhivatnak, hogy a pályázati feltételekben megszabott bánatpénzzel és szabályszerű bélyeggel ellátott, erkölcsi és vagyoni bizonyítvánnyal felszerelt, lepecsételt írásbeli ajánlataikat **f. évi aug ustus 17-ik napjának reggeli 10 óráig** ezen kir. pénzügyigazgatóság főnökénél annyival is inkább nyujtsák be, mert az elkésve benyujtott ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Az ajánlatok kívülről következő felírással látandók el: „Ajánlat a sószállítási pályázati tárgyaláshoz.”

Végül felhivatnak pályázni kívánók, hogy a bánatpénzeket egy kincstári adó- vagy sóhivatalnál fizessék be, és ajánlataikhoz csak az erről szóló nyugtát csatolják, megjegyeztetvén, hogy a kincstár az ajánlatokkal netalán beküldött pénz vagy értékpapírok iránt semmiféle jótállást nem vállal el.

Kassán, 1883. évi júliushő 18-án.

Magy. kir. pénzügyigazgatóság.

Krausz.

3-3

Értesítés.

A kassai püspökséghez tartozó Szent-Mária uradalmon az 1883. évi makktermés f. évi szeptember hó 2-án délelőtti 9 órakor árverés urján a legtöbbet ígérőnek el fognak adadni.

Ulrich Antal,

erdőmester mint megbizott.

Kereskedelmi tanintézet Debrecenben.

Államsegélyt élvez. — Áll 3 évfolyamból. Egyrangú és jogu a budapest kereskedelm aka demával.

Végzett hallgatók az **egy évi önkéntes katonai szolgálat** kedvezményében részeltetnek s **azonnal alkalmazást** nyernek mint könyvelők, levelezők, segédek stb. áru-, pénz-, biztosító és forgalmi üzletekben.

Vidéki szülék gyermekei mérsékelt díjazás mellett teljes ellátást nyernek.

Értesítőket bérmentve küld, felvilágosítást készséggel nyujt.

Debreczen, 1883. július hóban.

Propper Sz. János,

igazgató.

3-4

Hirdetmény.

Melynél fogva ezennel közhírré tétetik: miszerint főméltóságú Herczeg WindischGrätz Lajos tulajdonát képező „Splényi Curia” elnevezés alatt ösmert S.-a.-Ujhely város főutcáján fekvő bérház, a hozzá tartozó italméresi joggal, továbbá az „alsó zöld-ág”, ugyszintén a „Csillag” nevű ugyancsak Sátoralja-Ujhelyben a hecskén fekvő korcsmaházak a hozzájuk tartozó italméresi joggal folyó évi szeptember hó 20-án Sárospatakon a tisztartói hivatalban nyilvános árverés utján bérbe fognak adadni. Az árverési feltételek Ambrózy Nándor uradalmi ügyvédnél S.-a.-Ujhelyben és a tisztartói hivatalban Sárospatakon megtekinthetők, ahol a fennebb kitett árverési határidőig zárt ajánlatok is elfogadtatnak. 2-3

A közkedveltségü

krakói cserépkályhákból

ez idén is a legnagyobb választásra berendezett

FŐRAKTÁRT

tartván, van szerencsém azokat a nagyérdemü közönségnek ajánlani.

LINKESCH SAMU ÖZVEGYE

vasüzlet Eperjesen.

Képes árjegyzék kívánatra bérmentve.